

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 09.02.2017 ✓Accepted/Kabul: 27.03.2017

DOI: 10.5505/pausbed.2017.25901

TÜRKİYE’DE SAKİN KENT (CITTASLOW) ÜYELİĞİNİN KAMUSAL MEKÂNLARA ETKİSİNE YÖNELİK BİR İNCELEME*

Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE **,Onur DONAT ***

Özet

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki Sakin Kentlerde kamusal mekânların durumu ve belediyelerin kamusal mekânlar üzerinde gerçekleştirdiği uygulamaları irdelemektir. Çalışmanın kapsamı, 2015 yılı öncesi Türkiye’deki dokuz Sakin Kentin (Akyaka, Gökçeada, Halfeti, Perşembe, Seferihisar, Taraklı, Vize, Yalvaç, Yenipazar) incelenmesinden oluşmaktadır. Çalışmanın içeriğinde, Sakin Kent üyelik kriterleri çerçevesinde kamusal mekânlardaki çalışmalara yönelik saha araştırmasını içeren incelemeler yer almaktadır. Bu kapsamda, dokuz Sakin Kent ziyaret edilmiş ve kentlerin kamusal mekânları gözlem metoduyla incelenmiştir. Sonuçta, Sakin Kentlerin kamusal mekâna yönelik kriterler çerçevesinde gerçekleştirdiği çalışmalar, her kentte farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, Sakin Kentlerde kamusal mekâna yönelik ortak, tip proje ve düzenlemelerden bahsedilemez. Bu durum; sürdürülebilir yerel kalkınmayı ve iyi yaşam kalitesini, kentlerin kendine özgü nitelikleriyle sağlanmasını hedefleyen Sakin Kent hareketi ile tutarlıdır. Buna karşılık, belirtilen hedeflere ulaşmak için Türkiye’deki Sakin Kentlerde kamusal mekânlara yönelik daha fazla çalışma ve düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Anahtar Kelime: Sakin Kent, Cittaslow, Kamusal Mekân.

AN INVESTIGATION ON THE EFFECT OF THE SLOW CITY (CITTASLOW) MEMBERSHIP ON PUBLIC SPACES IN TURKEY

Abstract

The purpose of this study is to investigate the situation of public spaces and the practices on public spaces that carried out by municipalities in the Slow Cities in Turkey. The scope of study includes the examination of the nine Turkish towns (Akyaka, Gökçeada, Halfeti, Perşembe, Seferihisar, Taraklı, Vize, Yalvaç, Yenipazar) which got the Slow City title before the year of 2015. Furthermore, the content of study consists of field survey analysis on the public spaces within the framework of the Slow City membership criteria. Accordingly, nine Slow Cities were visited and also their public spaces were examined by observation. As a result, the arrangements for public spaces performed by the Slow Cities within the framework of the criteria differ in each city. Therefore, it is not possible to

* Bu makale Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Yrd. Doç. Dr. Pınar Savaş Yavuzçehre danışmanlığında Onur Donat tarafından yazılan “Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi: Türkiye’deki Sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, DENİZLİ.

e-posta:pyavuzcehre@pau.edu.tr

*** Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, DENİZLİ.

e-posta:odonat131@posta.pau.edu.tr

mention common types of projects or arrangements for public space in the Slow Cities. This result is consistent with the Slow City movement that encourages cities achieving good quality of life and sustainable local development in authentic manner. On the other hand, there are still needed to further efforts and arrangements for the public spaces in the Slow Cities in Turkey in order to reach the stated objectives.

Key Words: *Slow City, Cittaslow, Public Space.*

1.GİRİŞ

Sakin Kent (Cittaslow) hareketi İtalya'da 1999 yılında kuruluşundan itibaren devamlı bir yayılma süreci göstermiştir. 2009 yılında İzmir'in Seferihisar Belediyesi, Türkiye'nin ilk Sakin Kenti olmuştur. Kentlerin yerel kimliğini ön plana alan Sakin Kent kavramı; sürdürülebilir çevre ve kalkınma anlayışına sahip, yaşam kalitesini yükselten bir kente ulaşmayı hedeflemektedir. Ayrıca, ilkeleri ve uygulamaya dönük kriterleriyle Sakin Kent hareketi, üyesi olan ve olmayı amaçlayan kentlere belirli yükümlülükler ve görevler getirmektedir.

Tarih boyunca değişim geçiren kentler, özellikle Sanayi Devrimi ile başlayan ve küreselleşme süreci ile gittikçe hızlanan bir değişim sürecine girmişlerdir. İnsanların bir araya geldiği, ortak paylaşımlarda bulunduğu ve toplumların tarihindeki önemli olayların, kırılma noktalarının gerçekleştiği zemin olan kamusal mekânlar da bu değişim sürecinden oldukça etkilenmektedir. Bu noktada Sakin Kentler de kamusal mekânın geçmişten günümüze yaşadığı dönüşümlerin etkilerini taşımaktadır.

Kentlerin yapısında ve kent sakinlerinin günlük yaşantısında büyük bir öneme haiz olan kamusal mekânlar, Sakin Kentler için üzerinde sıklıkla durulan bir başlık olmuştur. Sakin Kent kriterlerinde doğrudan veya dolaylı olarak çeşitli atıflar yapılan kamusal mekânlarda uygulamaya yönelik düzenlemeler; ülkemizde ve dünyada sıklıkla tartışılan kamusal mekânların kullanımı konusundaki yaklaşımlar kapsamında değerlendirilebilir.

Sakin Kent hareketi, küreselleşme sürecinin kentlerde meydana getirdiği olumsuz etkilere karşılık yerellik vurgusunu ön plana çıkaran bir anlayışı savunmaktadır. Yerellik anlayışını merkeze alan Sakin Kentlerde, sürdürülebilir kalkınmayı sağlama ve iyi yaşam kalitesine ulaşma hedefi mekâna karşı yaklaşımının da temelini oluşturmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda Sakin Kentler için en önemli kurum yerelin temsilcisi olan belediyelerdir. Kentlerin Sakin Kent üyeliği tamamen belediye kurumu üzerinden gerçekleşir. Üye olan kenti Sakin Kent ölçütlerine uyumlu bir perspektifte şekillendirmek ve geliştirmek konusunda da sorumlu birincil kurum yine belediyelerdir.

Yerel yönetimlerce Sakin Kentlerdeki kamusal mekânlara yönelik gerçekleştirilen düzenlemelerin incelenmesi, Sakin Kent ve kamusal mekân kavramlarının bütünsel bir değerlendirmeye ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Ancak kamusal mekânlar ve Sakin Kentler üzerinde süregelen tartışmalar ışığında bir tanımlama ve kavramlaştırma çabasında bulunmak da zorunlu olmaktadır. Bu nedenle çalışmanın içeriğinde konunun temelini oluşturması bakımından Sakin Kentlerin ve kamusal mekânların tanımı ve nitelikleri üzerinde ana hatlarıyla durulmaktadır. Çalışma kapsamında, Sakin Kent hareketi ve ilkelerinin çerçevesinde ülkemizdeki Sakin Kentlerin kamusal mekânlara yönelik ne tür düzenlemeler yaptığı incelenmiştir. Çalışmada incelenen Sakin

Kentlerdeki kamusal mekân örnekleri, yalnızca ileride Sakin Kent olmayı hedefleyen kentler için değil, aynı zamanda Türkiye'deki küçük ve orta ölçekli kentler için de nasıl bir örnek oluşturabileceğini tartışmak açısından önemlidir.

2. YAVAŞ HAREKETİ, YAVAŞ YEMEK, SAKİN KENTLER

Sakin Kent hareketinin fikri temellerine bakıldığında Yavaş Hareketinin (*Slow Movement*) yer aldığı görülecektir. Sakin Kentlerin oluşumuna düşünsel anlamda ilham kaynağı olan Yavaş Hareketi; Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan ve küreselleşmenin dünyaya yaydığı hızlı yaşam tarzının karşısında kendini konumlandıran bir oluşumdur. Bu noktada hız kavramına olumsuzluk atfedilirken yavaş kavramı, küreselleşme olgusunun olumsuz yanlarına karşı bir protest duruşu ifade ederek olumlu manada öne çıkarılmaktadır. Honore (2008: 17-18) Yavaş Hareketini herhangi bir idari kurul, ofis, lider vb. yapıya sahip kurumsal bir hareket olarak değil, bir düşünce tarzı olarak tanımlamaktadır. Yavaş Hareketi; içinde bulunduğumuz sosyal ve ekonomik sisteme radikal bir karşı çıkış hareketi değildir, bir diğer ifadeyle küreselleşme ve kapitalizme karşı çıkmaktan ziyade bu kavramları daha insancıl bir yapıya çevirme arayışındadır. Bu hareketin getirdiği anlayıştan doğan Yavaş Yemek (*Slow Food*) hareketinin kurucusu ve Sakin Kentlerin doğmasına da öncülük eden aktivistlerden Carlo Petrini¹ de bu olguyu, erdemli küreselleşme olarak ifade eder.

Yavaş Yemek², Yavaş Hareketi anlayışından ortaya çıkan en örgütlü ve yaygın sivil harekettir (Mayer ve Knox, 2006: 325). Günümüzde 130'a yakın ülkede sayısı 1500'e varan sofrası meclisleri (*convivium*) bulunan, 100.000'in üzerinde üyeye sahip ve 160'tan fazla ülkede bağlantısı bulunan Yavaş Yemek³ hareketi bir milyona varan destekçi sayısı ile, Yavaş Hareketinin en görünür ve bilinen parçası konumuna gelmiştir (Radstrom, 2011: 95). Kuruluşundan bu yana geçen 30 yıllık süre zarfında 'iyi, temiz, adil gıda' ilkesiyle ciddi bir örgütlenme ve yayılma sağlayabilmiştir. Sezgin ve Ünüvar'ın (2011: 118) belirttiği üzere; Petrini'ye göre yemek, insanın kimliğini belirleyen birincil faktörlerdendir. Yavaş Yemek hareketinde en önemli unsur gıdanın belirli bir yere-toprak parçasına olan bağlıdır (Mayer ve Knox, 2006: 326). Benzer biçimde gıdaya kendine özgü faktörleri kazandıran doğa ve insan etkisi, kentlere de kendine özgü unsurları kazandırmaktadır.

İtalya'da doğan Yavaş Yemek hareketinin dünya genelinde yayılma başarısı, Yavaş Hareketinin taşıdığı idealleri kentler (en azından küçük ölçekli kentler) özelinde pratiğe dönüştürmek için ilham verici bir gelişme olmuştur (Radstrom, 2011: 93-96; Sezgin ve Ünüvar, 2011: 120). Yavaş Yemek hareketinin lideri Petrini ile birlikte İtalya'nın Orvieto kentinde bir araya gelen dört kentin (Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano) belediye başkanları; günümüzdeki Sakin Kentlerin temelini oluşturan çevre kirliliğinin önlenmesi, yerel kültür ve geleneklerin yaşatılması, yerel üretimin teşviki gibi çeşitli ilkeler üzerinde anlaşarak bunları bir metin şeklinde düzenlemişlerdir. Sonucunda bu ilkeleri benimseyen kentlerin gönüllü olarak üye olabileceği bir yapının temeli atılmıştır (Knox, 2005: 6; Radstrom, 2011: 94). Sakin Kent hareketi tıpkı kendisinden önce ortaya çıkan Yavaş

¹ Petrini'nin başını çektiği bir grup aktivist 1986'da Roma'daki İspanyol Merdivenlerinin yanına açılan McDonalds restoranını İtalyan makarnası atarak protesto etmiş ve yerel gıdanın küresel fast food ürünlerine karşı korunması amaçlayan Yavaş Yemek hareketinin doğmasına öncülük etmiştir. (<http://www.slowfood.com/about-us/our-history/> erişim 20.02.2017).

² Türkçe yazımda *food* sözcüğü üzerinde mutabakat yoktur, beslenme ve gıda olarak da telaffuz edilmektedir.

³ Detaylı bilgi için bkz. <http://www.slowfood.com/international/3/our-structure> (erişim 18.11.2016).

Yemek hareketi gibi 'salyangoz'u kendine sembol olarak seçer. Aynı zamanda Yavaş Yemek ve Yavaş Hareketinin de sembolü kabul edilen salyangoz, Sakin Kentlerin bu hareketler ile doğrudan ortaklığına da vurgu yapar.

Mayer ve Knox (2006: 324-325) Sakin Kenti alternatif bir kentsel gelişme anlayışı olarak tanımlayıp ana akım kentsel gelişim anlayışının karşısına konumlandırmıştır. Sakin Kentlere, Yavaş Hareketinden geçen yavaşlık kavramı daha iyi bir yaşam kalitesine karşılık gelmektedir (Radstrom, 2011: 94). Sakin Kentin içerdiği yavaşlama özlemi uyusukluk ya da geri kafalılık değil aksine geleneği koruyup modern dünyanın iyi yanlarını sonuna kadar benimsemektir (Honore, 2008: 89). Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü'nde (Md. 2) Sakin Kentlerin hedefleri arasında kentte iyi/kolay yaşam kültürünün; araştırma, deneme ve çözüm uygulamaları vasıtasıyla desteklenmesi ve yaygınlaştırılmasının yer aldığı belirtilir.

Sakin Kentlerin 1999 yılında dört İtalyan kenti ile başlayan kuruluş süreci, 18 yıl sonra 30 ülkede sayısı 232 kente ulaşan uluslararası bir yapıya dönüşmüştür (cittaslow.org, 2017). Dünyada Sakin Kentlerin en fazla olduğu ülke, hareketin doğduğu İtalya'dır. Mart 2017 itibariyle; sırasıyla İtalya, Polonya ve Almanya'nın ardından Türkiye, dünyada en fazla Sakin Kentin yer aldığı ülkedir.

3. TÜRKİYE'DE SAKİN KENT HAREKETİ

Sakin Kentler Birliği'nin İtalya'da kurulmasından on yıl sonra Seferihisar, Türkiye'den ilk kez Sakin Kent unvanını alan kent olarak *cittaslow* kavramını Türkiye'ye taşımıştır⁴. Seferihisar'ın Sakin Kent olması bu kavramın Türkiye'deki yerel yönetimler kapsamında bilinirliğinin artmasına büyük katkıda bulunmuştur. Gelinek noktada, Şubat 2017 itibariyle Türkiye'deki Sakin Kent⁵ sayısı 14'e yükselmiş olup bu artışın devam edeceği de öngörülebilir. 2009 yılından bu yana Seferihisar Belediyesi'nin öncülüğünde Ulusal Koordinatörlüğün kurulması, Cittaslow Bilim Kurulu'nun oluşturulması gibi kurumsal adımların yanında Sakin Kent kavramının basın, akademi vb. alanlarda ulusal ölçekte tanınırlığının artması gibi somut gelişmeler ortaya çıkmıştır.

Türkiye, Sakin Kent kavramıyla 2009'da tanışmasına rağmen dünya genelinde hakkında daha yoğun çalışmalar yapılan bu kavram Türkiye'de halen yeni bir konu olma özelliğindedir (Üstündağlı vd., 2015: 130). Türkiye'deki Sakin Kentlerin tamamı ilçe belediyesi olup çoğunlukla küçük ölçekli kentlerdir. 2016 yılına ait TÜİK nüfus verilerine göre Türkiye'deki Sakin Kentlerin merkez nüfusları ortalama 10.000 dolayındadır. Türkiye'deki Sakin Kentlerin birbirinden farklı yörelerde yer alan kendine has değerler taşıyan geleneksel yapılarından henüz uzaklaşmamış kentler oldukları ifade edilebilir.

Sakin Kent hareketine dâhil olmuş Türkiye'deki hiçbir kent, İtalya'daki Cittaslow Merkezince doğrudan denetlenmiş değildir, genelde bir ülkede ilk defa üyelik başvurusu yapan kent somut biçimde incelenerek ziyaret edilmektedir. Türkiye'de kentlerin üyelik başvurularının değerlendirilmesi, Ulusal Koordinatörlüğü yürüten Seferihisar Belediyesi

⁴ Ayrıntılı bilgi için; Donat, O. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016b), "Türkiye'de Sakin Kent Hareketinin Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 42, Şubat 2016, s.1480-1488.

⁵ Türkiye'deki Sakin Kentler: Seferihisar (İzmir), Akyaka (Muğla), Gökçeada (Çanakkale), Taraklı (Sakarya), Yenipazar (Aydın), Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli), Yalvaç (Isparta), Halfeti (Şanlıurfa), Şavşat (Artvin), Uzundere (Erzurum), Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop), Göynük (Bolu).

ve kurulmasına öncülük ettiği Cittaslow Bilim Kurulu ile Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği gerçekleştirmektedir.

4. KAMUSAL MEKÂNLAR VE SAKİN KENT KRİTERLERİNE YANSIMASI

Kentlerin tarihi boyunca kamusal mekânlar; özel mekânın dışında kalan, insanların bir araya geldiği, iletişim kurmak suretiyle etkileşim ve paylaşımında bulunduğu ortak kullanım niteliğine haiz mekânlardır. Kamusal mekânlar kentsel yapıyı oluşturan unsurların başında gelmekle birlikte toplumun gelişimi noktasında da büyük öneme sahiptir (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016a: 516). Kamusal alan kamu mülkiyetiyle tanımlanmakla birlikte, kavramın asıl belirleyicisi *i)* her türden insanın, sosyal ayrışım olmadan, erişim serbestliğinin bulunması, girişlerinin ve kullanımlarının engellenmemesi, *ii)* denetimin kullananlarda olmasıdır (Erkip, 2013). Herkese açık olan anlamında ortaya çıkan kamusal alan demokrasi, eşitlik ve özgürlük ilkeleriyle açıklanabilir. Buna göre kamusal alan, bu ortak alanın içinde bir müzakere, tartışma alanıdır (Arendt, 2003: 240-241).

Geçmiş dönemlerde kamusal alanın temelinde ‘kamu’nun bir araya geldiği ortak etkileşim ve paylaşımında bulunduğu kentsel kamusal mekânlar ön plana çıkmıştır. Kamusal mekânlar tarihsel dönemlere göre değişim göstermiştir. Tarih boyunca kamusal mekânlar Antik Yunanda agoralar, tiyatrolar, Eski Roma’da forumlar, Orta Çağ Avrupası’nda pazaryerleri, 14. Yüzyıldan sonra ise sokaklar, meydanlar, parklar ve kiliseler olarak görülmektedir. Osmanlı’da ise kahvehaneler, külliyeler, camiler (avluları), pazaryerleri, hamamlar, han ve kervansaray gibi konaklama yerleri, saray ve bahçesi/çevresi ile idari yöneticilerin konakları (temsili kamusal alan) kamusal mekânlar olarak nitelendirilebilir (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 516). Kamusal alan, sivil toplum içinde özel olanın dışında kalan, herkesin katılımına açık ve aleni olan ilişkileri ifade etmektedir. Caddeler, parklar, kahvehaneler, tiyatrolar, kitle iletişim araçları, ortak mekâna ve eylemliliğe dayalı ilişki biçimleri kamusal alan tanımı içinde anılabilir (Çulha Zabcı, 1997: 2).

Tarihsel süreçte egemen düşüncenin somut tezahürü, mekân ve mekânsal yapılar üzerinden gelişmiştir. Günümüzde de siyasal ve ekonomik sisteme hâkim yapı kendini mekân üzerinden tanımlamayı sürdürmektedir. Benzer biçimde Sakin Kent hareketi de ortaya koyduğu ilkeler ve kriterler ile kendine özgü bir kamusal mekân anlayışı tasavvur etmiştir. Sakin Kentlerin yayımlanan ilk manifestosunda biraz da şiirsel bir dille Sakin Kentler tanımlanırken kamusal mekân anlayışı ile ilgili de ipuçları vermektedir:

“Bunlar; eski zamanlara meraklı insanları, zengin tiyatroları, meydanları, kafeleri, atölyeleri, restoranları ve ruhani yerleri, bozulmamış manzaraları, sevimli zanaatkârları olan şehirler. İnsanların hâlâ mevsimlerin yavaş seyrini fark edebileceği, hakiki ürünlerin tadına varabildiği ve kendine özgü gelenekleri olan yerler” (cittaslow.org, 2016).

Kentsel mekânlar kentlilerin karşılaşmalarını ve bunun sonucu birlikte üretim oluşumunu sağlayan, kentin ortak kamusal benliğinin inşa edildiği mekânlardır (Aytaç, 2007: 200). Sakin Kent, insanları ‘mekân kültürünü’ yeniden keşfetmeye iten bir hareket tarzı olarak da nitelenmektedir (Knox, 2005: 6). Sakin Kentler manifestosunun yanında

başta Sakin Kent uygunluk kriterlerinde ve Sakin Kent hareketinin internet sitesi vb. resmi yayınlarında mekân anlayışına yönelik izler sürmek mümkündür. Bununla birlikte, kamusal mekân üzerinde Sakin Kentlerde hayata geçirilen uygulamaların incelenmesinden yola çıkılarak çeşitli çıkarımlar yapılabilmektedir. Bu noktada mekâna yönelik sadece fiziksel bir takım düzenlemelerin değil aynı zamanda mekânın ekonomik ve sosyo-kültürel boyutta bir yaklaşımla ele alınması söz konusudur. Farklı başlıklar halinde gruplanmış Sakin Kent kriterleri de bu yaklaşımı destekler niteliktedir. 2014 yılında son şeklini alan Sakin Kent üyelik kriterleri; (1) Enerji ve Çevre Politikaları, (2) Altyapı Politikaları, (3) Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları, (4) Tarımsal, Turistik ve Sanatkârlara Yönelik Politikalar, (5) Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Politikalar, (6) Sosyal Uyum, (7) Ortaklıklar olmak üzere 7 başlık altında gruplanan 72 kriterden⁶ oluşmaktadır. Tüzüğe göre 31 kriter, uyulması/uygulanması zorunlu niteliktedir. Bunun yanında 5 kriter içinse uygulama yerine ileriye dönük somut bir perspektif/plan sunulması şarttır. Bu kriterler en başta nüfusu 50.000'in altında olan ve il/eyalet merkezi olmayan yerler için geçerlidir (Cittaslow Tüzüğü, 2014).

Sakin Kent kriterleri arasından kamusal mekânlara yönelik eylemleri içerenleri keskin çizgilerle ayırt edebilmek, kamusal alan ve kamusal mekân kavramlarının tartışmalı doğasında kolay gözükmemektedir. Ancak kentlilerin bir araya geldiği ve ortak paylaşımında bulunduğu kentsel kamusal mekânları, bazı kriterlerin doğrudan, bazılarının ise dolaylı yoldan ilgilendirdiğini söylemek mümkündür. Bunun yanında mekânı kullanan insan/kamu ve onun taşıdığı kültürel kimlik faktörünü de göz ardı etmemek gerekmektedir. Sakin Kentlerde mekânı, kamusallığın görünür olduğu bir konuma getirmek önemlidir.

Kriterleri kamusal mekânlara göre kategorize etmekteki bir diğer başlıca zorluk; kriterler çerçevesinde yapılacak uygulama, proje ve çalışmaların bir şekilde kamusal mekânlarla ilişkilendirilebilir duruma getirilebilmesidir. Bu durumda doğrudan mekân üzerindeki pratik eyleme ve uygulamalara bakmak gerekebilecektir. Örneğin Knox (2005: 7) Sakin Kentlerin yavaşlık kavramının çağrıştırdığı durağanlığı aşmak için festivaller, üretici pazarları, davetkâr kamusal mekânları ön plana çıkardıklarını belirtir.

Ortaya konan kamusal mekân ve Sakin Kentlerin kamusal mekân perspektifi ışığında Sakin Kent üyelik kriterlerindeki kamusal mekânları doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren maddeler şu şekilde belirtilebilir:

- Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu,
- Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması,
- Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması,
- Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları,
- Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri,
- Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması,
- Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar,
- Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması,

⁶ Sakin Kent üyelik kriterleri için bkz. <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (erişim 30.06.2015)

- Kentsel yaşanabilirliğin artırılması,
- Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması,
- Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması,
- Kentin internet ağına sahip olması,
- Sosyal altyapıyı desteklemek,
- Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi,
- Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması,
- Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması,
- El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması (Yerel ürünlerin sertifikalandırılması, kültür müzeleri kurulması),
- Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması,
- Otel kapasitelerin artırılması,
- Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi,
- Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek,
- Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı,
- Engelli kişilerin uyumu,
- Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti,
- Farklı kültürlerin uyumu,
- Politikaya katılım,
- Gençlik Merkezi ve gençlik etkinlik alanlarının varlığı.

Genel bir değerlendirme ile kamusal mekânlara yönelik çalışmaları en fazla kapsayıcı kriterlerin sırasıyla Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları ve Sosyal Uyum başlıkları altında yer aldığı görülmektedir. Bu durum Sakin Kentlerin sürdürülebilir yerel kalkınma ve iyi yaşam kalitesine erişme idealini, kamusal mekân üzerinden de ortaya koyması bakımından dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Sakin Kent üyelik kriterleri net olmakla birlikte belirli bir uygulama çerçevesini tabiatıyla sunmazlar, üye kentlerce bunların içinin doldurması önemlidir (tavsiye olunan da budur). Bu noktada Sakin Kentler tarafından çeşitli fikirler ve projeler uygulandığı görülmektedir.

4.1. Türkiye'deki Sakin Kentlerde Kamusal Mekânlar

Türkiye'deki Sakin Kentlerin kentsel ve kamusal mekânlarına yönelik incelemenin ülkenin kendine özgü etkenleri içinde değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Türkiye tarihinde kentlerin geçmişten gelen mirası ve Sakin Kent üyeliğinin resmi temsilcisi belediye kurumunun Türkiye'deki durumu; Sakin Kentler ve kamusal mekânların dönüşümü üzerinde oldukça önemli iki etken olarak yer almaktadır. Gelinen süreçte Türkiye'deki Sakin Kentlerin, dünyada ve Türkiye'de tarihsel süreçte yaşanan gelişmelerin dışında kalmayıp aksine bu süreçlerin etkisinde kaldığı görülecektir. Hızlı kentleşme süreci, göç olgusu, mekânın tüketimi/yeniden üretimi, küreselleşmenin etkileri gibi pek çok gelişme bu kapsamda düşünülebilir. Sakin Kentlerin yer aldığı protest çıkış noktası ile tüm bu dışsal etkenlerin sonuçları benzerlik göstermekte ve aynı zamanda mekânsal bir boyut da içermektedir. Bununla birlikte

kentsel ve kamusal mekânın şekillenmesinde etkili olan yerel unsurlar bulunmaktadır. Bu durum Sakin Kentlere kent yapıları özelinde bir bakışı da zorunlu kılmaktadır.

4.1.1. Seferihisar

2009 yılında Türkiye'nin ilk Sakin Kenti olan Seferihisar'ın, üye olduğu tarihten itibaren Türkiye'nin Sakin Kent başkentliğini yaptığı söylenebilir. Seferihisar, Belediye Başkanı Tunç Soyer'in Uluslararası Sakin Kent Koordinasyon Komitesi'nde yer alan başkan yardımcılarında biri olması nedeniyle Sakin Kent hareketinin ülkemizde ve yurtdışında yayılmasında öncü bir rol üstlenmiştir (seferihisar.bel.tr, 2015a). Seferihisar Belediyesi, Sakin Kent konusunda kamusal mekânlar üzerinde de en fazla çalışma yürüten kent konumundadır. Sakin Kent kriterleri doğrultusunda kamusal mekânlara yönelik yapılan çalışmaların başında ise özellikle—yerel üreticiler için yapılan düzenlemelerin geldiği görülmektedir.

Seferihisar'da en önemli projelerden birisi eski belediye binasının önündeki alanın yerel üretici pazarına dönüştürülmesidir (Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011: 134). Bu kapsamda kentin merkezi bir konumunda yer alan eski belediye binası dönüştürülerek haftanın altı günü hizmet veren Köy Pazarı haline getirilmiştir. Burada Seferihisar'ın çevre köylerinden gelen üreticiler ürünlerini satmaktadır. Ayrıca salı günleri aynı meydana Üretici Pazarı kurulur. Köy Pazarının yanı başında ise Seferihisar yerel yemeklerinin sunulduğu Sefertası Lokantası yer almaktadır. Deniz kenarındaki Sığacık Mahallesi'nde kale içindeki dar sokaklar taşıtlardan arındırılmış ve kent sakinlerinin ürünlerini satabileceği biçimde dönüştürülmüştür. Üreticilerin ürünlerini doğrudan pazarlayabilmesinin tek yolu kamusal mekânlarda kurulan üretici pazarları değildir. Seferihisar'da bir internet sitesi⁷ aracılığıyla üreticiler (kooperatif örgütlenmesi ile) doğrudan tüketiciye ürünlerini sunabilmektedirler (Üstündağlı vd., 2015: 134). Yalnızca geleneksel kent pazarları değil e-pazarlama yöntemleri de üreticilerin teknolojik gelişmelerden faydalanarak tüketicilere ürünlerini ulaştırmasını sağlamaktadır.

Seferihisar'ın üretimde kadınların katılımının sağlanmasına yönelik yürüttüğü çalışmalar bulunmaktadır. Bunların başında gelen Kadın Emeği Evleri⁸ Seferihisar Belediyesinin ilçe sınırlarındaki iki köyde (Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun değişmesiyle ile mahalle oldular) faaliyete geçmiş, özgün bir uygulamadır. Türkiye'de kahvehanelerin erkeklerin erişimine açık ve geçmişi çok eskiye dayanan kamusal mekânlar olduğu bilinmektedir. Ancak istisna olarak Sakin Kent Seferihisar'da Kadınlar Kahvesi de açılmıştır (seferihisar.bel.tr, 2015b).

Seferihisar'da başta Sığacık kale içi olmak üzere farklı mekânlarda yayalaştırma, sokak sağlıklılaştırma, restorasyon gibi çalışmalara rastlanmaktadır. Sığacık Peyzaj Projesi gibi tarihi mekânların geliştirilmesi ve ıslah edilmesi için planlar hayata geçirilmiştir. Sığacık Kalesi geçirdiği dönüşümle beraber kültürel aktivitelere ev sahipliği yaparken, kale içinde yerel üretici pazarı da yer almıştır (Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011: 140).

⁷ Detaylı bilgi için bkz. <https://seferipazar.com/>

⁸ "Eğitim ve ekonomik yetersizliği nedeniyle aile bireylerine ekonomik anlamda bağımlı yaşamak zorunda kalan kadınların, öncelikle meslek edindirme çalışmalarından yararlandırılması sonucu topluma kazandırılmalarını, iş olanakların artırılmasını, gelir düzeylerini yükseltmelerini ve güç koşullarda yaşayan dezavantajlı grup ve bireylerin (işsiz gençler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler) yaşam kalitelerinin yükseltmelerini, çağdaş ve aydınlık toplum oluşturulmasını amaçlayan Kadın Emeği Evlerinin ilki 8 Mart 2010 tarihinde Ulaş Mahallesi, ikincisi 17 Haziran 2010 tarihinde Atatürk Mahallesi Doğanbey Eski Köy'de açılmıştır" (seferihisar.bel.tr, 2015c).

Seferihisar'da kentin ana caddesi konumundaki Atatürk Caddesi'nde peyzaj düzenlemesi ve iyileştirme yapılmıştır.

Ayrıca Seferihisar'ın çeşitli yerlerinde mahalle parkları, Dutlaraltı Meydanı, Çocuk ve Gençlik Meydanı, Okul Tarlaları, Eski Dostlar Kahvesi, Teos Doğa Parkı, Ürkmez Sineması, Cihan Ünal Tiyatrosu, Seferi Sinema, Yaşayan Kale, Can Yücel Tohum Takas Merkezi, Sığacık Meydan Parkı, Gençlik Merkezi, Kent Belleği Anı Evi gibi kamusal mekânlar düzenlenmiştir/inşa edilmiştir (Seferihisar.bel.tr, 2015d; Seferihisar Belediyesi, 2010; 2011; 20

Fotoğraf 1: Sığacık Pazarı, Doğa Okulu, Sığacık Kalesi içinde bir sokak

Kaynak: seferihisar.bel.tr, 2015

Seferihisar'da üç adet Mavi Bayraklı plaj bulunur (Ürkmez, Akarca ve Sığacık), Mavi Bayrak sahibi olmak için ise suyun temizliği, çevreye verilen önem, çevre bilinci oluşturmaya yönelik çalışmalar gibi uluslararası birtakım kıstaslar bulunmaktadır (Bilgi, 2013: 52). Ayrıca plajların plaj futbolu, voleybolu gibi sosyal etkinliklere göre düzenlendiği de görülmektedir. Seferihisar'da Sakin Kentin görünürlüğüne muhtelif noktalarda sıklıkla yer verildiği görülmektedir.

4.1.2. Akyaka/Ula

1992 yılında belde belediyesi olarak kurulan Akyaka Belediyesi, 12.11.2012 tarihinde yayımlanan 6360 sayılı Kanun sonucu 2014 yılında belediye statüsünü yitirmiştir. Günümüzde Muğla Büyükşehir Belediyesi ve Ula Belediyesinin idari hizmet alanı içinde yer alan Akyaka Mahallesi, 2011 yılında kazanmış olduğu Sakin Kent unvanını Ula Belediyesine devretmiştir.

Akyaka kenti, Özel Çevre Koruma Statüsü ve Sit alanı içinde yer almaktadır (Bilgi, 2013: 54). Akyaka'nın ön plana çıkan belirgin özelliği kendine has yerel mimari tarzında inşa edilen sivil mimari örneği evlerden oluşmasıdır. Akyaka, 1986 yılından itibaren kendine has mimari üslubunu koruyan yapılaşmasını günümüze kadar getirmiştir (Onaran, 2013: 38). Bu noktada Nail Çakırhan Evi oldukça önemli bir sivil mimari örneği olarak Akyaka mimarisinin oluşumunda dönüm noktası olmuştur. Nail Çakırhan Evi günümüzde özel mekândan kamusal bir mekâna dönüşmüş durumdadır ve dönemsel olarak çeşitli sergilere ev sahipliği yapmakta, Gökova Akyaka'yı Sevenler Derneğince kullanılmaktadır.

Fotoğraf 2: Geleneksel mimaride bir ev, Akyaka Halk Plajı, Nail Çakırhan Evi

Akyaka Belediyesi, civar köylerdeki üreticilere pazar yerinden ücretsiz yer tahsis ederek ürünlerini satabilmesine imkân sağlamıştır (Bekar vd. 2015: 61). Ayrıca yerel yönetimin çalışmalarıyla düzenlenen Akyaka'nın Mavi Bayraklı Halk Plajı bulunmaktadır ancak yaz döneminde ücretlidir. Plaja çıkan yollar araç trafiğine kapalı durumdadır. Kent merkezinde denize dökülen Azmak Deresi kenarında trafiğe kapalı bir yürüyüş yolu vardır. Kent merkezinde büyük otoparklar mevcuttur, bu durum yaz aylarındaki yoğun turist akımının bir sonucudur. Kent merkezinde trafiğe kapalı caddenin bulunması da birtakım düzenlemelerin yapıldığına işaret eder. Ayrıca Sakin Kentin tanıtım işaretleri nispeten kısıtlıdır.

2014 yılı sonrası Sakin Kent unvanının resmi temsilcisi olan Ula Belediyesinin bulunduğu ilçe merkezi Akyaka'ya 18 km mesafededir. Ula için göze çarpan ilk özellik bisiklettir; Türkiye'nin bisiklet dostu kentlerinden biri denebilir ki zira belediye logosundan bile görülebilir. Kentte bisiklet yolları olmasa da kent merkezinde bisiklet park yerleri bulunur ve pek çok vatandaş günün her saatinde bisiklet ile kent içi ulaşımını sağlamaktadır. Eski evleriyle tarihi görünümdeki kent merkezinde bulunan parklar ve çay bahçeleri, belediye meydanı, eski cami ve avlusu ile engellilerin erişimine uygun kaldırımları merkezdeki kamusal mekânları teşkil eder. Ancak gerek Akyaka'da gerekse Ula'da Sakin Kent kriterleri kapsamında dönüşüm gören bir yapı bulunmamaktadır.

4.1.3. Gökçeada

2011 yılında Sakin Kent ve konumu itibarıyla Türkiye'nin sakin adası olan Gökçeada, Çanakkale iline bağlıdır. İlçe, merkezdeki Gökçeada kenti ve adada yer alan 10 köyden oluşmaktadır. Gökçeada her şeyden önce ada kültürü ile farklı bir özelliğe sahipken geçmişten gelen Rum köyleri adanın renkli etnik yapısı ve meşhur zeytinyağı öne çıkan farklı yönlerdir. Genellikle gemi/feribot ile ulaşımın sağlandığı adanın aynı zamanda havalimanı da bulunmaktadır Gökçeada Sakin Kent kriterleri ve ilkelerinde özellikle gıda ve organik tarım konusunda ön plana çıkmaktadır.

Gökçeada, Sakin Kentlerde genel olarak gözlemlendiği gibi tarımsal üretim ve turizm sektörü üzerine kurulu bir ekonomiye sahiptir. Özellikle yaz aylarında artan kıyı/deniz turizmi nedeniyle konaklama tesislerindeki kapasite yetersizliği, ev pansiyonculuğu ile giderilmektedir (Onaran, 2013: 45). Gökçeada kent merkezinde kamusal mekânlar içinde geleneksel olarak parklar, kahvehaneler, kafeler, cami ve kilise olmak üzere ibadethaneler bulunmaktadır. Gökçeada'nın merkezinde araç trafiğine

kapalı yayalaştırılmış sokaklar da bulunmaktadır. Kent merkezinde Büyük Kilise ve Fatih Camisi bahçeleriyle, güzel biçimde düzenlenmiş olup kentteki Belediye ve Kaymakamlık gibi devlet yapılarında da çevre düzenlemeleri görülmektedir. Sakin Kent üyeliği sonrası dönüşüme uğrayan kamusal mekânlar; düzenlenmiş olan Balık Halinin de yer aldığı Sait Halim Ergör Çarşısı ve 2015 yılında açılan Üretici Pazarıdır. İlçe merkezinde tahsis edilen alan pazar için düzenlenerek yerel üreticilere tahsis edilmiştir. Gökçeada'nın Üretici Pazarı, Yavaş Yemek hareketindeki Yeryüzü Pazarları⁹ (Earth Markets) uygulaması kapsamında bu unvana sahip Foça Pazarı ile birlikte Türkiye'deki iki pazardan biridir. Kendine göre çeşitli kriterler taşıyan Yeryüzü Pazarı için mekânsal düzenleme de yapılmıştır. Pazar günleri kurulan Gökçeada'nın kent pazarı içinse Nadir Nadi Caddesi araç trafiğine kapatılmaktadır. Gökçeada ilçe merkezinde Sakin Kent görünürlüğünün sağlandığı göze çarpılmaktadır.

Fotoğraf 3: Gökçeada Pazarı, Balık Hali, araç trafiğine kapalı Menekşe Sokağı

Gökçeada'nın kent merkezinden uzakta, zamanında korsan saldırılarından korunmak amacıyla Adanın tepelik yerlerinde kurulu tarihi Rum Köylerinde de ayrı bir kamusal alan bulunmaktadır. Buradaki kafe, restoran tarzı sosyal mekânlar, kamunun ortak kullandığı çamaşırhaneler, müdavimleriyle köy meydanları adanın diğer kamusal alanlarını—oluşturmaktadır. Genel anlamda Gökçeada kentinde merkezdeki sokak, meydan, park düzenlemeleri, Yeryüzü Pazarı düzenlemesi haricinde Sakin Kent ilkelerine yönelik çalışmalardan söz etmek güçtür.

4.1.4. Taraklı

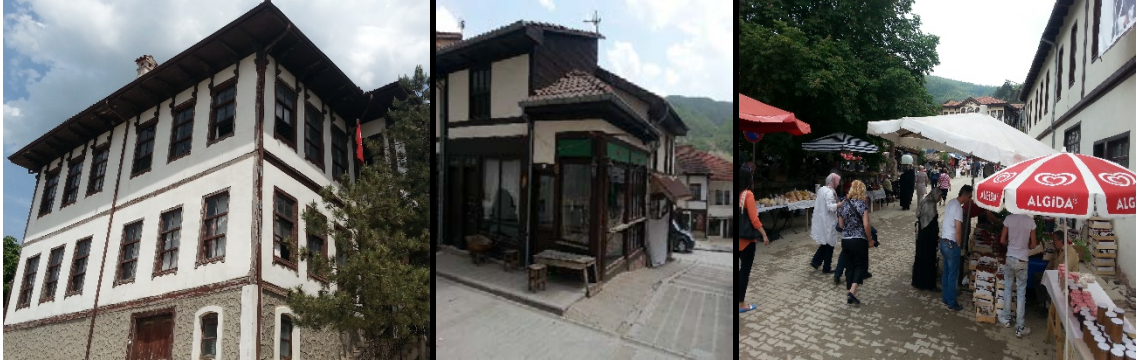
2011 yılında Sakin Kent unvanı alan Taraklı, sanayileşmede öne çıkan Sakarya ilinin en küçük ilçesi ve belediye nüfusuna sahip kentidir. Günümüzde ana ulaşım akslarının dışında kalmış olan Taraklı, geçmişte İpekyolu güzergâhı üzerinde yer alan Anadolu kentlerinden biridir. Taraklı'yı diğer kentlerden ayıran en önemli unsur Osmanlı Dönemi kent dokusunu muhafaza eden yapısıdır. Bu durumun kentin nüfus artışı yaşamamış olmasından dolayı olduğu söylenebilir. Kent girişlerinde betonarme yapılar göze çarpsa da kent merkezi tarihi dokusunu korumaktadır. Sakin Kentlerde, kamusal mekânları doğrudan ilgilendiren tarihi kent merkezinin korunması konusu Türkiye'deki Sakin Kentlerde sıkıntılı bir konuyken Taraklı bu açıdan iyi bir konumdadır. Altunbaş (2007: 641) kentin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanmış Taraklı Koruma Amaçlı Eylem Planı bulunduğunu belirtmektedir.

Taraklı kendine has mimarisi olan ve 19. yy. Osmanlı sivil mimarisinin

⁹ Detaylı bilgi için bkz. http://www.earthmarkets.net/pagine/eng/pagina.lasso?-id_pg=4 (30.01.2017)

örnekleriyle dolu 3 katlı ahşap karkas evlerden oluşmaktadır. 100'ün üzerinde tescilli tarihi evin bulunduğu kentte evlerin bir kısmı bakım-tadilatından geçmiş, çarşıdaki dükkânların ise büyük bölümü restore edilmiştir. Bunların arasında Küçükhan, Kale Han, Hacırifatlar, Çakırlar konakları gibi binalar restore edilip korunmuştur (Bilgi, 2013: 56; Onaran, 2013: 44).

Kent merkezindeki Orhangazi ve Yunuspaşa Çarşılarının yayıldığı sokaklarda sağlıklaştırma çalışmaları yapılmış ve bu sokaklar araç trafiğine kapatılmıştır. Taraklı'nın tam merkezi denebilecek noktada bulunan park ve çay bahçesi oldukça kalabalık bir mekândır ve etrafında araç trafiğine kapatılarak yayalaştırılan alanda üretici pazarı kurulmaktadır. Burada gerek gıda gerekse de yöreye özgü ürünler doğrudan yöre insanınca satılmaktadır. Meydanda yer alan 1516 yılı yapımı Kurşunlu Camii avlusu ile beraber insanların toplandığı geleneksel kamusal mekânlardan biridir. Benzer biçimde merkezde bulunan kahvehaneler bu çerçevede yer alan geleneksel mekânlardır.

Fotoğraf 4: Taraklı Kültür Evi, yayalaştırılan bir sokak, Yerel Üretici Pazarı

Kent merkezindeki meydana bakan eski büyük bina, bugün kent belleğini aktaran ve bir kent müzesi işlevi gören Taraklı Kültür Evi'dir. Geçmişte okul, hükümet konağı, belediye olarak kullanılan bina, müzeye dönüştürülmüştür. Bunun yanında dönüştürülen eski konaklardan kimileri özel sektörce işletilen butik otel olarak değerlendirilmiştir. Kent merkezinde yine Osmanlı Döneminden kalan tarihi han, restore edilerek çeşitli kermes, sergi vb. gibi etkinlikler için kamuya hizmet vermek üzere düzenlenmiştir.

Taraklı kentinde Sakin Kentteki kamusal mekâna yönelik belediye tarafından yürütülen çalışmalarla ilgili olarak Kültür Evi, yerel üretici pazarı için alan, peyzaj ve sokak sağlıklaştırması, kadınlara yönelik çalışmalar, yayalaştırma, park alanı, tarihi mekân restorasyonu, kamu hizmetine dönüştürülen yapılar ve yerel üreticiler için dükkânların düzenlenmesi gibi uygulamalar olduğu gözlenmiştir. Bunun yanında engellilere yönelik düzenlemeler ve bisiklet yolları bulunmamaktadır. Ayrıca Taraklı Sakin Kente ait görünürlük ve bilgilendirme işaretlerinin en az yer aldığı kentlerden biridir.

4.1.5. Yenipazar

Aydın ilindeki en küçük ilçelerden biri olan Yenipazar, turizmden çok tarımsal üretimdeki niteliğiyle ön plana çıkan bir kenttir. Yenipazar kentinin merkezindeki kamusal mekânlar geniş bir kavşak noktasının etrafında yer alırlar. Büyükçe bir park ve çay bahçesi olan Turgut Özal Parkı, Merkez Çarşı Cami, çarşı ve araba trafiğine kapalı

dar sokakları bu meydanı çevrelemektedir. Ancak Sakin Kente özgü kısmı ise meydana bakan bir üretici pazarıdır: Ev Yapımı Doğal Ürünler Pazarı. Yerel üreticiler için kentin en merkezi yerinde düzenleme yapılmış ve yayalaştırılan alanda üreticilerin ürünlerini satmasına olanak sağlamıştır. Bunların yanında Bilgi (2013: 55) kentte; araçsız köy pazarı, yaya alanlarının genişletilmesi, kadın kooperatifi kurulması, sivil mimari örneklerinin korunması, bisiklet istasyonları gibi projelerin ortaya konduğunu belirtmektedir.

Yenipazar'ın en önemli değeri olan Yörük Ali Efe'nin doğup büyüdüğü ev günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca Yörük Ali Efe Müzesi olarak halka açılmıştır. Kentin gözlemlenen kamusal mekânları arasında yer alan Belediye Meydanı genişçe bir alanı kaplamakta ve etkinlikler için yayalaştırılmış durumdadır. Kentin tepelere doğru olan kısımlarında piknik alanları ve seyir terası gibi mesirelik yerler mevcutsa da belli bölümü özel işletmelere devredilmiş durumdadır. Çamlık mesire yerinde yer alan eski değirmen ise kentin ayakta kalan tarihi yapılarından biridir.

Fotoğraf 5: Turgut Özal Parkı, Doğal Ürünler Pazarı, Yörük Ali Efe Evi Müzesi

Yenipazar'da bisiklet yolları, engellilere yönelik düzenlemeler, tarihi yapı restorasyonu gibi çalışmalara ve dönüşüm geçirmiş yapılara rastlanmamıştır.

4.1.6. Perşembe

Perşembe 2012 yılında Sakin Kent olmuştur. Ordu'nun il merkezine en yakın ilçesi konumundadır. Plajları ve doğal güzellikleri ön plandadır bu nedenle Ordu il merkezinden günübirlik ziyaretçileri çekmektedir. Perşembe sakinlik kavramını coğrafi tezatlığı ile bütünleştirmiştir, bu durumu "Hırçın Karadeniz'in Sakin Limanı" sloganı ile ifade etmektedir. Karadeniz sahil yolunun geçmediği az sayıdaki Karadeniz kıyı kentlerinden biri olması, Perşembe için olumlu bir gelişme olmuş zira ilçe yoğun araç trafiği ve ağır taşıt istilasına uğramaktan kurtulmuştur. Perşembe kenti, içine düştüğü durağanlığı aşmak için turizme yönelmiştir. Karadeniz (2014: 103)'in belirttiğine göre 2000'li yıllarda giderek turizme açılan Perşembe'de 4 kamping alanı, 14 restoran, 10 kafe/çay bahçesi ve 5 adet plaj bulunmaktadır.

Perşembe ilçe sınırlarında merkezi de kapsayan kıyı alanı 2009 yılında (Efirli'den Bolaman'a kadar) Kültür-Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir (Karadeniz, 2014: 93). Restore edilmiş Yason Kilisesi etrafında çevre düzenlemesi yapılmıştır ve kamunun erişimine açık durumdadır. Birkaç çay bahçesi de burada mevcuttur. İlçede,

merkeze yakın konumda yer alan plajlar bulunmaktadır. Özel girişimciler tarafından işletilen bu plajlar yaz aylarında çevre kentlerden çok sayıda ziyaretçi çekmektedir, içlerinde yalnızca kadınlara tahsis olunan bir plaj da vardır. Perşembe'ye bağlı Efirli'de yer alan eski Efirli Camii ilçedeki önemli tarihi yapılardan biridir ve etrafında çevre düzenlemesi yapılmıştır. Perşembe'nin tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin kent merkezi veya hemen yakınında değil daha ziyade tıpkı Gökçeada'da olduğu gibi çevre köylerinde yoğunlaştığı belirtilebilir.

Bisiklet ve yaya yolları, sahil boyunca uzanan park ve çocuk oyun bahçesi alanları bulunmaktadır. Bununla birlikte devlete ait yapılar, çay bahçeleri, kafeler, otopark ve düğün salonu gibi mekânlar sahil yolu üzerinde yer almaktadır. 2014 yılında hizmete giren ve yerel mimari ile uyumlu belediye hizmet binasının önünde genişçe bir meydan çalışması yapılmıştır. Önceden araçların otopark olarak kullandığı alan dönüşüm geçirmiştir. Kent meydanının aksine yayalaştırma yapılmış sokak bulunmamaktadır, yol ve kaldırım gibi kamusal mekânlar mevcut görünümüyle kalmıştır. Ancak Yıldırım ve Karahmet (2013: 18)'in de belirttiği üzere Kumbaşı ve Kalekaya mahalleri arasında sahil boyunca 10 km bisiklet yolu yapılmıştır.

Fotoğraf 6: Bisiklet yolu, kent meydanı ve belediye binası, sahildeki oyun parkı

Karadeniz coğrafyasının etkisi ile kıyı boyu dağınık bir yerleşim olan Perşembe'de fazlaca kamusal mekândan bahsetmek mümkün değildir. Kıyı hattı dışında derhal yamaçların ve engin bir yeşil doğanın başladığı ilçede eğimli arazilerde özel mekânlar giderek yayılmıştır. Sahil şeridi dışında modern şekilde düzenlenmiş belediye meydanı, cami ve etrafındaki kahvehane gibi mekânlar ilçedeki kamusallığın en görünür yerleridir. İlçede, üyelikle beraber bisiklet yolu, belediye meydanı ve bazı ufak çevre düzenlemelerinin hayata geçirildiği görülmektedir. Bununla birlikte üreticiler için pazaryeri, sokak sağlıklaştırma ve yayalaştırma çalışmaları gibi planlanmış çeşitli projelerin önümüzdeki dönemde hayata geçeceği belirtilmektedir (perşembe.bel.tr, 2015). Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından Perşembe'nin kent meydanında ücretsiz kablosuz internet hizmeti sağlanmaktadır.

4.1.7. Vize

Kırklareli ilinde yer alan Vize kenti, 2012 yılında Sakin Kent olmuştur. Bu tarihten beri Türkiye Trakya'sındaki tek Sakin Kent olmasının yanında Balkanların da halen Sakin Kent unvanlı tek kentidir. Vize, tıpkı Seferihisar gibi metropol bir kentin yakınında yer almaktadır; Türkiye'nin en az sakini olan kenti İstanbul'a 140 km mesafededir.

Sakin Kent üyeliği öncesi Vize kentinde ön plana çıkan kamusal mekânlar; belediye çocuk parkı ve çay bahçesi, Vize Halk Kütüphanesi, belediye tarafından inşa edilen Atatürk Açık Spor Tesisi, yeme-içme yerleri, engellilere uygun kaldırımlar, belediye internet evi gibi mekânlardan meydana gelmektedir. Sakin Kent üyeliği sürecinde Kale Mahallesi'nde yürütülen çalışmalar önemlidir. Vize'nin eski kent kısmı olan Mimar Sinan Mahallesi'nde, sokak sağıklaştırma çalışmaları hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda evlerin duvar ve cepheleri de düzenlenmiş ve muhitte yer alan Vize Ayasofyası/Gazi Süleyman Paşa Camii, Hasan Bey Camii, Vize Kalesi gibi tarihi yapıların çevre düzenlemeleri yapılmıştır. Eski kent kısmının bütünsel biçimde yenilenmesi Sakin Kent kapsamındaki en önemli dönüşüm projesi olmuştur. Ayrıca Sakin Kent üyeliği ile birlikte Vize Kent Ormanı kurularak burada çeşitli sosyal etkinlik mekânları oluşturulmuştur. Bir diğer çalışma 2013 yılında belediye tarafından yapımına başlanan otel ve çok amaçlı kültür merkezi olmuştur (Vize Belediyesi, 2014: 7-8).

Fotoğraf 7: Kale çevre düzenlemesi, sokak sağıklaştırması, kooperatif satış yeri

Kaynak: vize.bel.tr, 2015

Vize İlçesi genelinde pek çok tarihi eser bulunmasına karşılık bu eserlerin yurt içi ve dışındaki farklı müzelerde sergilenip kentte müze bulunmaması, kültür evi ve bisiklet yollarının bulunmayışı gibi eksiklikler görülmektedir. Buna karşılık belediyenin etkinliklerde yer tahsis ettiği Trakya Slow Food Derneği/Convivia, Vize Sakin Kent Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarının gıda ve yerel ürünler üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Haftada bir, merkezdeki Zübeyde Hanım Caddesi üzerinde kurulan pazarda yerel üreticiler de ürünlerini satma imkânı bulmaktadır. Ayrıca Vize Hal İç'i'nin yeniden düzenlenerek yerel pazara dönüştürülmesi için de çalışmalar tamamlanmıştır. Kentte, Sakin Kentin görünürlüğü belediye binası ve önemli eserlerin yer aldığı mekânlarda sağlanmıştır. Ayrıca Vize Belediyesi, Sakin Kent üyeliği kapsamında merkezde ücretsiz internet hizmeti sağlamıştır.

4.1.8. Yalvaç

Isparta İlinin en büyük ilçesi konumunda olan Yalvaç, 2012 yılında Sakin Kent üyeliğine kabul edilmiştir. Yalvaç kenti, Roma, Bizans, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinden gelen eserler barındıran tarihi dokusunu koruyabilmiş kentlerden birisidir. Yalvaç'ın kamusal mekânları genellikle tarihi yerleridir, merkezdeki bu yerlerin etrafı çevre düzenlemesi yapılmış ve yayalaştırılmış durumdadır. Devlethan Cami, Hamidiye Cami, Yemenciler Bedesteni, Demirciler Bedesteni, Ayakkabıcılar Arastası gibi tarihi yapılar bu düzenlemelere örnektir. Ali Rıza Efendi İlçe Halk Kütüphanesi bugün halen faal biçimde hizmet vermektedir.

Yalvaç'a özgü yerlerden biri, kentin belediye binasının hemen karşısında yer alan Anlatan Meydanı'dır. Miryokefalon Meydanı ise araç trafiğine kapalı yayalaştırılmış kamusal mekânlardandır. Burada Kadınlar Pazarı adıyla kadınların yöreye özgü ürettikleri ürünleri satabilmesine imkân sağlanmıştır. Ayrıca Yalvaç'ın merkezindeki en önemli kamusal alanların başında Çınaraltı gelir. Tarihi çınarın etrafı, burada bir araya gelen kent sakinleri ile günün her saati kalabalıktır. Çınaraltı birkaç adet kahvehane/çay bahçesinden oluşmaktadır. Tarihi çınarın Yalvaç'ta oldukça önemsendiği vurgulanabilir. Ayrıca Yalvaç'ın özgün mekânlarından biri de yalnızca süt ve süt ürünleri satan üreticilerin yer aldığı Yoğurt Pazarı'dır.

Fotoğraf 8: Yalvaç Anlatan Meydanı, Çınaraltı, Yalvaç Müzesi

Yalvaç'ın eski kent kısmının yer aldığı bugünkü Kaş Hacı Bey Mahallesi, geçmişten gelen sivil mimari örneklerinin yer aldığı tepeye kurulu bir mahalledir. Sakin kent kapsamında iki adet eski bina belediye tarafından restore edilip kamuya kazandırılmıştır. Bunlardan Belediye Kültür Evi, ziyaretçilere kapalı durumdadır. Diğer restore edilen mekân Geleneksel Yemek Evi ise Yalvaç Meslek Yüksek Okulu'nun katkılarıyla açık tutulmaktadır. Mahalledeki tarihi evlerin dış cepheleri yenilenmiştir. Bununla birlikte belediyenin katkıları ile daha kapsamlı bir takım eski ev restorasyonları da yapılmıştır.

Yalvaç kentinin genelinde düzenlenen diğer kamusal mekânlara örnek olarak Turgut Özal Kent Parkı, Pelitaltı Spor Tesisi, Şehir Stadyumu, kanal boyundaki yürüyüş parkurları düzenlemesi, eski bir evin restore edilmesiyle açılan Keçe Evi ve kadınlara yönelik Sanat Evi kurulması gibi çalışmalar gösterilebilir. Ayrıca Yalvaç'ın kent merkezi dışında fakat ilçe sınırları içinde yer alan, Eğirdir Gölü kıyısında geçmişte atıl olan sonradan Yalvaç Kaymakamlığı tarafından halk plajına dönüştürülen Taşevi Plajı da mevcuttur. Yalvaç'ta engellilere yönelik çalışmaların eksikliği dışında kamusal mekânlarda kriterlere göre özgün çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Ayrıca, kentte Sakin Kent görünürlüğü sağlanmaya gayret edilmiş gözükmektedir.

4.1.9. Halfeti

2013 yılında Türkiye'den Sakin Kent üyeliğine kabul edilen 9'uncu kent Halfeti olmuştur. Aynı zamanda Orta Doğu'nun da tek Sakin Kenti olduğu söylenebilir. Şanlıurfa'nın ilçesi olan Halfeti, Fırat Nehri kenarına kuruludur ve bölgedeki kadim kentlerden biridir. Halfeti'nin öne çıkan özgün değerlerinin başında siyah gül, Antep fıstığı, tarihi taş evleri ve Halfeti'ye hayat veren Fırat Nehri ile bölgenin meşhur gastronomik değerleridir. Halfeti bulunduğu konumla özellikle hafta sonları ve tatillerde

etrafından çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. Ancak Eski Halfeti'nin mevcut yapısı turistik rant üzerine kurulmuştur. Göze çarpan planlama eksikliği ziyaretçilerin yoğun olduğu günlerde trafik ve gürültü sorunlarıyla birlikte kaotik duruma katkı yapmaktadır.

Kamusal mekânlar park, yeme-içme yerleri, sokaklar gibi genelde rastlanan mekânlardan oluşmaktadır. Ancak bölgenin kendine has kamusal alanlar içeren ve belediye hizmeti ile sunulan mekânı Taziye Evi, kente özgü bir kamusal mekândır.

Eski Halfeti'de nehir boyunca oluşan kamusal mekânlar özellikle gününbirlik ziyaretçiler tarafından kullanılmaktadır. İnsanların yürümesini güçleştiren tekne turu düzenleyen özel girişimler, kafeler, araçlar gibi unsurların yaya yollarını ele geçirmiş olduğu gözlenmiştir. Belediye otoparkı kalabalık günlerde yetersiz kalmaktadır. Buradaki en kalabalık kamusal alan park ve etrafındaki alanda yer alan çay bahçesi ile kafelerdir. Ayrıca çevre düzenlemesi yapılmamış kamusal açık alan olan bir piknik alanı bulunmaktadır. Asma köprüyle ulaşılan bu alan ücretsizdir. Bunların yanında Kaymakamlık tarafından yaptırılmış Çocuk Parkı, Marina, Organik Oyuncak Kursu ve Teşhir Salonu gibi mekânlar yer almaktadır. Kentin simgesel yapılarından biri de Ulu Camii'dir. Ancak tarihi cami, baraj yapımıyla yükselen nehir suları sonucu tamamen boşaltılmıştır.

Eski Halfeti'de önemli tarihi yapılar ve özgün bir kentsel mimari doku bulunmaktadır. Kimi eski evler konaklama, yeme-içme gibi turizme dönük hizmetlerde kullanılmaktadır. Ancak Halfeti'de yeni inşa edilmekte olan beş yıldızlı bir otel binası, mimari görüntünün dışında bir özellikte olup kentsel dokuyu bozmaktadır. Gülbandır (2015: 37) yerel halkın bu durumun farkında olmasına rağmen turizmden gelir getireceği ve ziyaretçilerin konaklama yapmasını sağlayacağı düşüncesiyle karşı çıkmadığını belirtmiştir.

Fotoğraf 9: Eski Halfeti ve otel inşaatı, Tarihi Ulu Cami'nin çevresi, çay bahçesi

Üyelik sonrası Sakin Kent adına yapılan ciddi bir çalışmadan bahsetmek zordur. Bunun yanında nehir kenarında kurulan marina ve yapılması planlanan kent müzesi gibi çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca, Halfeti Sakin Kent görünürlüğünün en fazla sağlandığı kentlerden biri olarak gözlemlenmiştir.

5. SONUÇ

Sakin Kentler, dünyada 70'li yıllardan itibaren kentsel ve çevresel konulara karşı giderek artan ilgi ve hassasiyetin etkisinde ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve iyi yaşam kalitesine ulaşmayı hedefleyen Sakin Kent hareketinin kentsel

gelişim yaklaşımında, kamusal mekânlara yönelik düzenlemeler de yer almaktadır. Bu noktada Sakin Kent kriterlerinde; üye kentlerce yerine getirilmesi talep edilen, kamusal mekânlarla doğrudan veya dolaylı biçimde ilgisi olan maddeler yer almaktadır. Sakin Kentler için ortaya konan kriterler, yalnızca uyulması/uygulanması gereken şartlar olmak yerine aynı zamanda yol gösterici bir nitelik de taşımaktadır. Sakin Kentler, birlik statüsünde yer alan belirli üyelik koşullarına sahip ve somut uygunluk kriterleri içeren bir yapıdır.

Türkiye'deki kentlerin yapısı özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle önemli bir dönüşüm süreci geçirmiştir. Türkiye'deki Sakin Kentler de çoğunlukla küçük ölçekli kentler olmalarına karşın, bu sürecin etkisi altında kalmışlardır. Geçmişten gelen kentsel miras, kentlerin yaşadığı dönüşüm süreci ve başta belediye kurumu olmak üzere yerel aktörlerin konumu; Sakin Kentlerde mekân üzerinde etkili olan unsurlar olmuştur. Bu kapsamda, Sakin Kent sürecinde kamusal mekânlara yönelik yaklaşımın, mekân üzerinde etkisi olan diğer gelişmelerden bağımsız olmadığı belirtilmelidir

Sakin Kentlerde belediyeler tarafından kamusal mekânlarda gerçekleştirilen çalışmalar, üyelik kriterlerinde farklı başlıkları kapsayan çok boyutlu bir nitelikte olabilmektedir. Ancak kamusal mekânların kent sakinlerince kolay ve erişilebilir kullanımına dönük, sürdürülebilir yerel kalkınma ve iyi yaşam kalitesine erişme hedefi çerçevesinde; kamusal mekânlardaki düzenlemeler daha belirli sınırlar içinde değerlendirilebilir. Bu kapsamda, saha çalışmalarından sağlanan izlenimler sonucu genel bir değerlendirme ile Türkiye'deki Sakin Kentlerde kamusal mekâna yönelik düzenlemeler üyelik kriterleri ışığında şu başlıklar altında gruplandırılabilir:

- Yayalaştırma/ araç trafiğine kapalı sokak,
- Sokak iyileştirmesi/ sağlıklaştırması,
- Meydan düzenlemesi,
- Park ve spor alanları düzenlemesi,
- Yerel üreticiler için alanlar sağlanması/ üretici pazarları,
- Kültür evi/ kent müzesi,
- Alternatif ulaşım yolları (bisiklet yolları gibi),
- Restore edilerek kamuya açılan/ dönüştürülen yapılar,
- Kadınların ve gençlerin kamusal mekâna katılımına yönelik çalışmalar,
- Engellilerin kamusal mekânlara erişimi,
- İnternet ile kamusal iletişim alanı kurulması/ sosyal medya kullanımı,
- Denize kıyısı bulunan ilçeler için Mavi Bayraklı plajlar.

Genel değerlendirmenin yanında kentler özelinde incelendiğinde tüm Sakin Kentlerde belirli düzenlemeler olduğu belirtilse de bu düzenlemelerin, Sakin Kentler arasında oldukça farklı sayı ve niteliklerde gerçekleştiği görülmektedir. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik Sakin Kent kriterleri çerçevesinde mekân özelinde çalışmalar az ya da çok hayata geçirilmiştir. Ancak kamusal mekânlara yönelik belirtilen çalışmaların tamamının, Seferihisar haricinde tüm kentlerde gerçekleştirildiğini söylemek eksik olacaktır. Özellikle kentlerin genelinde çocukların ve engellilerin kamusal mekâna katılımına yönelik çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir.

Sakin Kent hareketinin kamusal mekânların kullanımı konusunda üzerinde durduğu temel noktanın, bu mekânların kent sakinlerinin bir diğer deyişle kentin hak sahiplerinin yararına en kolay ve erişilebilir biçimde kullanımına dönük düzenlemesi olduğu belirtilmelidir. Dolayısıyla gelecek süreçte Türkiye'deki Sakin Kentlerin kamusal mekânları, turistlerin kullanımına veya çeşitli rant amaçlı çıkarlara göre değerlendirilmemelidir. Bu noktada, Sakin Kent üyelik kriterleri ile belirlenen kentsel gelişim anlayışı, kentler için rehber niteliğindedir. Ancak üye kentler için denetim mekanizmasının eksikliği ve Sakin Kent hareketinin ülkemizdeki kurumsal yapısının olgunlaşma sürecinde olması nedeniyle, Sakin Kent üyeliğinin gerekliliklerini sürdürme konusunda, üye kentler için itici etkenler yetersiz kalmaktadır. Türkiye'deki Sakin Kentler için kamusal mekânlar üzerinde daha fazla çabaya ve çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Sakin Kentlerin başarısı ve gelecekteki konumu da bir bakıma kamusal mekânlara yönelik çalışmalara bağlı görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Altunbaş, D. (2007). "Yerel Yönetimlerin Koruma Politikaları ve Uygulamaları", **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II Uygulama**, (25), s.629-658.
- Arendt, H. (2003), **Şiddet Üzerine**, (Çev. Bülent Peker), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Aytaç, Ö. (2007). "Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 17/2, s.199-226, Elazığ.
- Bekar, A., Yozukmaz, N., Sürücü, Ç. ve Gövce, A. M. (2015). "The Concept of Cittaslow as a Marketing Tool for Destination Development: The Case of Mugla, Turkey", **American International Journal of Social Science**, 4/3, s.54-64.
- Bilgi, M. G. (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Perma Kültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (29), s.45-59.
- Cittaslow International Association (2014). Charter Document, http://www.cittaslow.org/download/DocumentiUfficiali/Charter_2014.pdf (20.05.2015).
- Cittaslow International İnternet Sitesi (2016). <http://www.cittaslow.org/content/philosophy> (20.11.2016).
- Cittaslow International İnternet Sitesi (2017). Cittaslow List, Mart. http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_ist_march_2017.pdf (03.04.2017).
- Cittaslow Türkiye İnternet Sitesi (2016), <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (20.11.2016).
- Çulha Zabcı, F. (1997), "*Siyasal Kuramda Kamusal Alan Sorunsalı: Habermas ve Arendt*", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğrusoy, I. T. ve Dalgakıran, A. (2011). "An Alternative Approach in Sustainable Planning: Slow Urbanism", **International Journal of Architectural Research**, 5/1, s. 127-142.
- Donat, O., ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016a). "Batı'da ve Osmanlı'da Kamusal Mekânın Tarihsel Süreçteki Değişimi", **ASOS JOURNAL (The Journal of Academic Social Science)** (26), s.505-519.
- Donat, O., ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016b), "Türkiye'de Sakin Kent Hareketinin Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 9 Sayı: 42, Şubat 2016, s.1480-1488.
- Erkip, F. (2013), "Kamusal Dönüşüm", http://www.radikal.com.tr/radikal2/kamusal_donusum-1141904 (15.1.2015)

- Gülbandılar, G. (2015). “*They Know Very Well What They Are Doing, But Still, They Are Doing It*” *Turkish Cittaslow Towns of Gökçeada and Halfeti*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Lund University Center of Sustainable Studies, Lund.
- Honore, C. (2008). **YAVAŞ! Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi**, (çev: Esen Gür), Alfa Yayınları, İstanbul.
- Karadeniz, C. B. (2014). “Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 7/29, s.84-107.
- Knox, P. L. (2005). “Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World, **Journal of Urban Design**, 10/1, s.1-11.
- Mayer, H. ve Knox, P. L. (2006). “Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World, **Journal of Urban Affairs**, 28/4, s.321-334.
- Onaran, D. C. (2013). *Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Perşembe Belediyesi İnternet Sitesi, <http://www.persembe.bel.tr/projeler.php> (18.11.2016).
- Radstrom, S. (2011). “A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow”, **Italian Journal of Planning Practice**, 1/1, s.90-113.
- Seferihisar Belediyesi (2011). 2010 Yılı Faaliyet Raporu, Seferihisar.
- Seferihisar Belediyesi (2012). 2011 Yılı Faaliyet Raporu, Seferihisar.
- Seferihisar Belediyesi (2013). 2012 Yılı Faaliyet Raporu, Seferihisar.
- Seferihisar Belediyesi İnternet Sitesi (2015a). Başkan Soyer’den Uluslararası İki Büyük Başarı. <http://seferihisar.bel.tr/tr/tum-haberler/1147-baskan-soyer-den-uluslararası-iki-bueyuek-basar.html> (14.09.2015).
- Seferihisar Belediyesi İnternet Sitesi (2015b). Kadınlar Kahvesi. <http://seferihisar.bel.tr/tr/haber-arsivi/55-projeler/847-kadinlar-kahvesi.html> (04.10.2015).
- Seferihisar Belediyesi İnternet Sitesi (2015c). Kadın Emeği Evleri, http://www.seferihisar.bel.tr/tr/?option=com_content&view=article&id=404&Itemid=268 (19.10.2015).
- Seferihisar Belediyesi İnternet Sitesi (2015d). <http://www.seferihisar.bel.tr/tr/tamamlanan-projeler.html> (19.10.2015).
- Sezgin, M. ve Ünüvar Ş. (2011). **Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir**, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Slow Food İnternet Sitesi, <http://www.slowfood.com/about-us/our-history/> (21.11.2016).

Vize Belediyesi (2014). 2014 Yılı Faaliyet Dosyası, Vize.

Üstündağlı, E., Baybars, M., ve Güzeloğlu, E. B. (2015). "Collaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in the Context of Cittaslow", **Business and Economic Research Journal**, 6/1, s.125-144.

Yıldırım A. ve Karaahmet, A. (2013). "Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi", **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 5/1, s.11-20.